

umcg

Centrum voor Voortplantingsgeneeskunde

Informatie voor een zaaddonor

Sinds 2017 worden er geen nieuwe algemene zaaddonoren meer ingeschreven in het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). Algemene donoren zijn anoniem opspoorbare donoren. Deze folder is daarom alleen bedoeld voor anoniem opspoorbare zaaddonoren die al bekend zijn in het UMCG. Als u overweegt om zaaddonor te worden, dan kan dit dus niet meer in het UMCG. U kunt u zich wenden tot een andere zaaddonorbank in de regio.

Inleiding

U heeft zich voor 2017 als zaaddonor bij het UMCG aangemeld. U heeft naast de mondelinge informatie toen ook schriftelijke informatie ontvangen. In deze aangepast folder vindt u informatie waarin u allerlei aspecten van het donorschap kunt nalezen.

Onderwerpen die we van tevoren met u, de donor hebben besproken

Uw leeftijd

Oudere mannen hebben vaker een slechtere zaadkwaliteit. Bovendien lopen mannen ouder dan 45 jaar een groter risico op het krijgen van een kind met een chromosomale afwijking. Daarom mag u als zaaddonor op het moment van donatie niet ouder zijn dan 45 jaar.

Uw gezondheid

We verwachten van u dat u gezond bent. Wij proberen uw gezondheid zo goed mogelijk te beoordelen door een vragenlijst met u door te nemen over de gezondheid van uzelf en uw familie. Daarnaast vindt er een lichamelijk onderzoek plaats en wordt er bloed afgenomen. Als het nodig is raadplegen wij met uw toestemming uw huisarts.

Ziekten die op latere leeftijd optreden kunnen soms erfelijk zijn en daarmee gevolgen hebben voor kinderen die zijn ontstaan. Treden er later, ook nadat u het donorschap heeft afgesloten, essentiële veranderingen in uw gezondheid op, dan verwachten wij hierover tijdig te worden geïnformeerd.

Uw erfelijke eigenschappen

Na de bevruchting (de versmelting van een zaadcel en een eicel) bevat het ontstane embryo erfelijk materiaal dat voor de helft van de vader en voor de helft van de moeder afkomstig is. Een kind dat via donorzaad ontstaan is, heeft dus voor de helft de erfelijke eigenschappen van de zaaddonor (ook wel de biologische of genetische vader genoemd).

Niet alleen goede, maar ook afwijkende erfelijke eigenschappen worden bij de bevruchting overgedragen. Om te voorkomen dat erfelijke ziektes worden overgedragen mag u als zaaddonor geen ernstige erfelijke afwijkingen hebben. U wordt daarom van tevoren onderzocht en uitgebreid ondervraagd over eventuele erfelijke ziektes bij u of in uw familie. Als u een erfelijke ziekte heeft of blijkt te hebben (of drager bent) zal met de afdeling Genetica van het UMCG contact worden gezocht om vast te stellen wat de kans is op een kind met dezelfde afwijking. Als die kans te hoog is kan het zijn dat wij u niet als donor accepteren.

Wij verzoeken u om contact met ons op te nemen als zich later bij u of in uw familie een ziekte openbaart die mogelijk erfelijk is, zodat we de gevolgen hiervan met de ouders en ontstane kinderen kunnen bespreken.

Infectierisico's

Als er bacteriën of virussen in het zaad aanwezig zijn, kan een vrouw maar ook haar partner en soms ook het kind dat ontstaat, daarmee geïnfecteerd raken en ernstig ziek worden. Het opsporen van besmettelijke ziektes bij donoren is daarom erg belangrijk. Dit kan via onderzoek van bloed, zaad of urine.

De belangrijkste ziekten die via zaad kunnen worden overgedragen zijn de SOA's (seksueel overdraagbare aandoeningen). U wordt daarom getest op HIV, hepatitis-B, hepatitis-C, syfilis, gonorrhoe en chlamydia. Omdat er altijd de mogelijkheid bestaat dat u zo'n ziekte op ieder moment kan oplopen, wordt u meerdere keren getest. De uitslagen worden aan u doorgegeven. Denkt u dat u tussentijds het risico loopt om besmet te worden met HIV, hepatitis-B, hepatitis-C, syfilis, gonorrhoe of chlamydia, dan verzoeken wij u met klem om géén donor te worden. Als wij het risico van besmetting te hoog vinden, zijn wij genooddaakt u niet als donor te accepteren.

Om te voorkomen dat infecties worden overgebracht wordt het zaad ingevroren en minimaal zes maanden in quarantaine gehouden. Als dan blijkt dat u, na herhaaldelijk testen, niet geïnfecteerd bent met een besmettelijke ziekte, wordt ingevroren zaad vrijgegeven voor gebruik. Mocht blijken dat u toch besmet bent geraakt en het zaad mogelijk besmet is, dan zullen we ons moeten beraden over verder donorschap, mogelijke verwijzing en behandeling.

Het zaad

De donaties, het invriezen en het bewaren van het zaad

Wij verachten dat u 3 tot 5 dagen voordat u zaad komt doneren geen zaadlozing heeft gehad. Vermeld altijd of u recent nog ziek bent geweest, omdat de zaadkwaliteit daaronder te lijden kan hebben. Het zaad dat u voor donatie afstaat, zal door u in de kliniek worden geproduceerd. Het zaad wordt dan bewerkt, in rietjes van 0,3 ml overgebracht en in vloeibare stikstof bij -196°C ingevroren. Het zaad wordt vóór invriezen gemengd met een cryoprotectant. Dit is een vloeistof die zoveel mogelijk voorkomt dat het zaad beschadigt door invriezen en ontdooien. Met één zaadmonster kunnen zo'n 10 tot 20 rietjes worden gevuld. Gebruik van **vers** donorzaad is verboden in Nederland.

Enkele dagen na het invriezen wordt één van de rietjes ontdooid om de kwaliteit ná het ontdooien te beoordelen. Hierdoor wordt duidelijk hoeveel zaadmonsters er nodig zijn om een voorraad op te bouwen voor een serie behandelingen die tot zwangerschappen moeten leiden. Meestal worden bij een vrouw maximaal negen inseminaties en zo nodig nog drie ICSI-behandelingen uitgevoerd om een zwangerschap te verkrijgen. De kans op een zwangerschap ligt rond de 15 tot 20% per behandeling.

Bewaartermijn van het zaad

Er bestaat geen maximale bewaartermijn van zaad. Na vele jaren kunnen nog gezonde kinderen uit ingevroren bewaard zaad ontstaan.

De zeggenschap over het zaad

Als donor doet u afstand van iedere aanspraak op het afgestane zaad. Het UMCG bepaalt welke vrouwen met uw zaad worden behandeld. U houdt wél het recht uw donorschap te beëindigen en het resterende zaad te laten vernietigen. Dit kan op ieder moment via een schriftelijk verzoek.

Het vernietigen van het zaad

De afspraken die met u worden gemaakt over het aantal vrouwen dat maximaal zwanger mag worden en de verwachting dat op een bepaald moment er geen nieuw verzoek tot gebruik meer zal komen, bepalen uiteindelijk wanneer het resterende zaad wordt vernietigd. Dit zal waarschijnlijk jaren na het beëindigen van uw donorschap zijn.

Het gebruik van het zaad

Het zaad dat u afstaat wordt alleen gebruikt voor het tot stand brengen van zwangerschap(pen) bij vrouwen die in aanmerking komen voor behandeling met donorzaad. Bij de inseminatie met donorzaad (IUI-D) wordt zaad in de baarmoeder ingebracht. Bij ICSI (Intra Cytoplasmatische Spermatozoa Injectie) worden in het laboratorium zaadcellen direct in de eicellen gebracht en ontstaan er in het laboratorium een of meerdere embryo's.

De zeggenschap over ingevroren embryo's

Als er donorzaad wordt gebruikt bij ICSI en er ontstaan meerdere goede embryo's, dan kunnen de niet teruggeplaatste embryo's bewaren door ze in te vriezen. Er kan een situatie ontstaan waarin de wensouders de embryo's niet meer willen gebruiken en ze willen afstaan. De embryo's kunnen voor de wetenschap worden gebruikt. Als dat zich voordoet heeft u als donor medezeggenschap over de bestemming van de embryo's. Gezien het feit dat het gebruik maken van dit recht vrijwel onuitvoerbaar is omdat dit zich over een groot aantal jaren pas kan voordoen, vragen wij u geen gebruik te maken van dit recht. U wordt dan in de toekomst nooit gevraagd aan te geven of u instemt met de bestemming die de wensouders aan de embryo's willen geven.

Als (een van) de wensouder(s) overlijdt of ze gaan scheiden, dan worden de embryo's vernietigd. Als de wensouders van mening verschillen over het nog langer bewaren van de embryo's vervalt de grond tot bewaren en worden de embryo's ook vernietigd.

Het postuum gebruik van het zaad

Het Centrum voor Voortplantingsgeneeskunde van het UMCG wil vooralsnog niet meewerken aan postuum gebruik van zaad. Dit betekent dat na uw overlijden het ingevroren zaad niet meer mag worden gebruikt en daarom wordt vernietigd.

Afspraken

Anonimiteit

De spermabank van het UMCG levert zaad dat afkomstig is van anonieme, opspoorbare donoren. Alleen enkele artsen en analisten van de spermabank kennen de donoren. Via inzage in uw medisch dossier kunt u nooit achterhalen wie er met uw zaad is behandeld of wie de kinderen zijn die hieruit zijn voortgekomen. Alleen de kinderen zelf die met behulp van donorzaad zijn ontstaan kunnen hun donor opsporen. Dit kan pas als ze minimaal 16 jaar zijn.

Het aantal te behandelen vrouwen

Het aantal kinderen dat met de hulp van een zaaddonor ontstaat moet beperkt blijven om de kans op inteelt, met erfelijke consequenties, klein te houden. Vandaar dat het van belang is om te weten of en waar u al eerder donor bent geweest. Vanwege dezelfde problematiek is donorschap op twee of meer plaatsen tegelijkertijd ongewenst. Daarnaast is het van belang te weten hoeveel kinderen u zelf heeft. Met u wordt afgesproken hoeveel vrouwen er maximaal met behulp van uw zaad zwanger mogen worden. Wij stellen dit aantal op maximaal 5 tot 6. Vrouwen/paren bepalen zelf hoeveel kinderen zij willen krijgen. Hierbij moet worden aangetekend dat sommige vruchtbaarheidsbehandelingen een verhoogd risico hebben op het ontstaan van meerlingen. Een donor werkt zo mee aan de vorming van maximaal 5 tot 6 gezinnen met geschat 1 tot 3 kinderen per gezin. Op uw verzoek delen wij u mee hoeveel kinderen er met uw hulp zijn ontstaan.

Medisch dossier

In uw medisch dossier worden uw persoonlijke, medische en laboratoriumgegevens bewaard. Alle donoren krijgen een donorcode. In uw medisch dossier ligt de koppeling tussen persoon identificerende gegevens en de donorcode vast. Al uw gegevens worden achter de donorcode geplaatst die verder wordt gebruikt. Een foto van u was van belang bij het matchen, dat wil zeggen, het voor een bepaald paar zoeken van een passende donor. De foto blijft in uw medisch dossier

Juridische aspecten

De wet Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting

In de wet 'Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting' is de anonimiteitswaarborg voor donoren opgeheven. Dit betekent dat de anonimiteit van u als donor ten opzichte van de wensouders wel blijft bestaan, maar dat het kind dat ontstaan is, het recht krijgt om de donor op te sporen. Volgens deze wet moeten de behandelaars de gegevens van vrouwen die via donorzaad een kind hebben gekregen, en gegevens van de donoren die daarvoor hebben gezorgd, doorgeven aan Stichting Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting. De Stichting beheert de gegevens gedurende 80 jaar.

U verstrekt bij het begin van uw donorschap uw gegevens aan het UMCG. Dit zijn persoons-identificerende gegevens zoals uw naam, geboortedatum en adres, en niet-persoons-identificerende gegevens zoals enkele lichamelijke en sociale eigenschappen en een aantal persoonlijkheidskenmerken. Deze gegevens worden vastgelegd in een meldingsformulier. Wanneer er een donorkind is geboren sturen wij het meldingsformulier en gegevens van de moeder naar de Stichting Donorgegevens.

De wet beschrijft de wijze waarop gegevens van een donor aan een kind mogen worden verstrekt. In het kort houdt dit in dat kinderen vanaf twaalf jaar kunnen vragen om niet-persoons-identificerende gegevens, om een eerste indruk van de donor te krijgen. De ouders worden op de hoogte gebracht van het feit dat die gegevens aan hun kind zijn verstrekt. Als het kind 16 jaar is, kan het kind een verzoek om persoonsidentificerende gegevens indienen. U wordt op dat moment schriftelijk om toestemming gevraagd om uw persoons identificerende gegevens te verstrekken. Als u positief reageert wordt een contact geregeld. Hoe dat precies in zijn werk gaat is nu nog onduidelijk. Als u bezwaar maakt tegen een kennismaking dan zal de Stichting persoonsidentificerende gegevens pas verstrekken na uw belangen en die van het kind te hebben afgewogen.

De ouders van een kind dat met behulp van anoniem zaad is ontstaan, kunnen altijd niet-persoonsidentificerende gegevens bij de Stichting opvragen. De huisarts van een donorkind kan zo nodig uw medische gegevens bij de Stichting opvragen. Als u te zijner tijd onvindbaar bent of u bent overleden, dan wordt uw echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel (of bij het ontbreken van een van hen, een bloedverwant in de eerste of tweede graad), verzocht schriftelijk akkoord te gaan met het verstrekken van uw persoonsidentificerende gegevens. Bij weigering worden zij in de gelegenheid gesteld uw belangen bij niet-verstrekking naar voren te brengen.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de stichting Donorgegevens, donorgegevens.nl of de belangenvereniging, zie nbvki.nl

De relatie zaaddonor - donorkind

De wet verbindt uitsluitend rechten en plichten aan het juridisch vaderschap, zoals het dragen van de achternaam, nationaliteit, uitoefenen gezag, voorzien in levensonderhoud, omgangsrecht en erfrecht. Tussen een zaaddonor en een donorkind bestaat enkel een genetische band en is er géén sprake van juridisch vaderschap.

De zaaddonor heeft tegenover het donorkind dan ook geen rechten of plichten. Een veel gestelde vraag is of er later toch nog plichten voor de zaaddonor kunnen ontstaan. Het antwoord daarop is nee, tenzij de zaaddonor zelf het initiatief daartoe neemt, door:

- a. Het kind te erkennen.
Het initiatief moet van de donor uitgaan en hieraan zijn wettelijke voorwaarden verbonden.
- b. Het kind te adopteren.
Ook hiervoor zal de donor het initiatief moeten nemen en ook hieraan zijn vele wettelijke voorwaarden verbonden.

U kunt algemene juridische informatie inwinnen of brochures aanvragen bij rijksoverheid.nl en justitie.nl

Einde van het donorschap

Wij verwachten dat u essentiële wijzigingen in uw medische toestand van uzelf of van familieleden aan ons doorgeeft. Ook verwachten wij van u dat u, ook na beëindiging van het donorschap, aan een oproep voor een onderzoek gehoor geeft. In verband hiermee zouden wij graag zien dat u uw adreswijzigingen blijft doorgeven aan ons secretariaat.

U kunt uw donorschap altijd zonder opgaaf van redenen schriftelijk beëindigen. U dient dan aan te geven of de behandelingen ook moeten worden stopgezet. Daarnaast houden wij ons het recht voor om de relatie met u te verbreken op basis van onze medische verantwoordelijkheid. Dit kan op ieder moment.

Aansprakelijkheid

De huidige stand van de techniek van invriezen en ontdooien brengt kwaliteitsverlies van het zaad met zich mee. Vooralsnog lijkt het erop dat de kans op een zwangerschap in het algemeen met het ingevroren en ontdooid zaad niet afneemt. Het UMCG is niet aansprakelijk voor schade die wordt toegebracht aan het zaad of voor het verloren gaan van het zaad als gevolg van de door haar zorgvuldig, met in achtneming van de stand van de wetenschap, uitgevoerde invries- en ontdooiprocedure. Evenmin is het UMCG aansprakelijk voor het verloren gaan of beschadigen van het zaad door oorzaken in de sfeer van overmacht, zoals technische tekortkomingen van de gebruikte apparatuur of oorzaken van buitenaf zoals brand, inbraak of diefstal.

Verklaring

Als u voor 2017 akkoord bent gegaan met de verschillende aspecten van het donorschap die genoemd zijn in deze brochure en u heeft kunnen voldoen aan de aan een donor gestelde eisen, dan heeft u destijds een verklaring voor het donorschap ingevuld en ondertekend .

Vragen

Als u na het lezen van deze brochure nog vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met een medewerker van het Centrum voor Voortplantingsgeneeskunde (VPG) van het UMCG. Het telefoonnummer is (050) 361 30 86, op werkdagen bereikbaar van 8.00 -16.30 uur..

voortplantingsgeneeskunde.umcg.nl / vpg.umcg.nl

Website met informatie over de behandelmogelijkheden, onderzoeken en medewerkers van het Centrum voor Voortplantingsgeneeskunde van het UMCG.